

PERIŠČE ČREŠNJEVEC

PRANJE PERILA KOT SO PRALE NAŠE BABICE

TURISTIČNA NALOGA: Turizmu pomaga lastna glava, »Kultura in turizem«

OSNOVNA ŠOLA DR. JOŽETA PUČNIKA ČREŠNJEVEC

T: (02) 80 55 150; Fax.: (02) 80 55 158, e- pošta: o-cresnjevec.mb@guest.arnes.si

Šolsko leto: 2017/18

Avtorji naloge: Ajda Kristan, Hana Pahič, Aljaž Pliberšek, Julija Švab,
Vita Vinter, Ana Kropec, Ana Ternik, Lučka Gregorič, Sharon Raščan

MENTORJA:

Igor Keber, prof. geog. in soc.

Nina Globovnik, prof. geog. in zgod.

Črešnjevec, januar 2018

POVZETEK

V raziskovalni nalogi *Perišče Črešnjevec: pranje perila kot so prale naše babice* smo se ukvarjali z raziskovanjem kulturne dediščine našega kraja, kjer smo največjo pozornost namenili staremu vaškemu perišču in želeli obuditi dogajanje ob njem. Razmišljali smo, kako bi ga lahko vključili v turistično ponudbo našega kraja, hkrati pa smo želeli razviti turistični produkt, ki bi bil nevsakdanji, nekoliko drugačen in predvsem zanimiv našim vrstnikom. Tako smo se v raziskovalni nalogi osredotočili na dve ključni vprašanji ki sta bili: »Kako lahko obiskovalcu razkažemo kulturno dediščino Črešnjevca na drugačen način?« in »Kaj si bo obiskovalec Črešnjevca koristnega zapomnil oziroma odnesel domov?«. Kar nekaj časa smo razmišljali, potem pa se nam je končno posvetilo: TO BO TO! Izhajati moramo iz nas samih, kaj bi nas prepričalo, da obiščemo določen kraj? In tako smo prišli na idejo, da obiskovalce Črešnjevca popeljemo po kulturni dediščini kar s starodobnim avtobusom iz leta 1951. Takega danes na cestah ni več mogoče srečati! To bi našim vrstnikom zagotovo bilo všeč. Izdelali smo promocijsko tablo kulturnih znamenitosti Črešnjevca, ki bo stala pred šolo in v dogovoru z avto-moto Classic društvom iz Slovenske Bistrice pripravili načrt in ceno za tako turistično vožnjo. Tako smo razvili prvi naš turistični produkt, nad katerim smo bili vsi zelo navdušeni.

Nadalje smo razmišljali tudi, da ponudimo nekaj takega, kar jim bo koristilo pri vsakdanjem življenju oziroma, kaj bi turistu lahko ponudili kot spominek na naš kraj. Ideja je bila tako rekoč na dlani. Stare žene so si nekoč namreč same izdelovale mila in pralne praške, ki so jih kasneje uporabljale na perišču in zato smo začeli raziskovati, kako bi sami naredili mila in pralne praške. Organizirali smo praktične delavnice izdelovanja mil in pralnih praškov, kjer so naši vrstniki dobili neprecenljivo znanje in izkušnjo, hkrati pa smo izdelkom izdelali tudi prikupno embalažo in etiketo ter tako dobili izdelek, ki bi ga lahko prodali kot turistični spominek obiskovalcu Črešnjevca.

Temu je sledila še zadnja faza raziskovalne naloge, kjer smo razmišljali, kako bi dogajanje na starem perišču predstavili mladim oziroma vzbudili njihovo zanimanje za dogajanje na starem perišču. Odločili smo se, da organiziramo dogodek, povezan s starim periščem, ki bi pritegnil mlade. Dolgo časa smo se spraševali, kaj bi bilo tisto, kar bi jih zanimalo in kmalu prišli do skupne ideje: izpeljimo fotografsko-literarni natečaj, kjer vrstniki lahko slikajo perišče s svojimi mobilnimi telefoni oziroma ustvarjajo na literarnem področju v svoji najljubši tehniki. Sodelovalo je kar nekaj učencev, na koncu pa smo izbrali zmagovalca in podelili simbolično nagrado za sodelovanje.

Z razvitimi turističnimi produkti menimo, da bi v bodoče lahko privabili obiskovalce in pomembno pripomogli k promociji našega kraja. Za konec smo pripravili tudi 3D turistični prospekt z vsemi predstavljenimi možnostmi, ki ga bomo za promocijo Črešnjevca uporabili tudi na turistični tržnici.

ZAHVALA

Najprej se iskreno zahvaljujemo našima mentorjema Igorju Kebru in Nini Globovnik, ki sta nas spodbujala tudi takrat, ko nismo bili pri volji, da bi pisali nalogo, ko se nam ni ljubilo misliti in razmišljati in ko smo bili z mislimi čisto pri drugih stvareh. Vedno sta nas znala dobro motivirati in najti prave besede v pravem času. Zato še enkrat hvala obema.

Zahvala gre tudi naši gospe ravnateljici, Lidiji Milošič, ki nas je podpirala pri sleherni stvari in nam omogočila nabavo nekaterih materialnih stvari, ki smo jih pri našem delu potrebovali. Brez njene pomoči naloga vsekakor ne bi bila takšna, kot je.

Zahvala gre tudi našim staršem in starim staršem, ki so nas ves čas moralno podpirali in nam pomagali z nešteto zgodbami, anekdotami ter lastnimi spomini na dogajanje na starem perišču.

Radi bi se zahvalili članicam turističnega društva Ajda, kateri so nas založili z ogromno materiala, katerega smo ga uporabili pri našem delu. Tu gre zahvala predvsem tudi za posredovano ustno izročilo, katerega spretno in vneto obujajo iz roda v rod in tako skrbijo, da tradicija naših krajev tudi danes ostaja živa.

Prav tako bi se radi zahvalili Avto-Moto društvo Classic Slovenska Bistrica za prijazen prikaz vseh starodobnih muzejskih vozil in vožnjo z najstarejšim avtobusom iz leta 1951 ter pomoč pri pripravi turističnega ogleda kraja s starodobnikom.

Zahvalili bi se radi tudi gospe Nini Iršič za tehnični pregled raziskovalne naloge in učiteljici Špeli Leskovar za lektoriranje.

Na koncu bi se zahvalili še celotni krajevni skupnosti Črešnjevec, ki nam je pomagala pri organizacijskih zadevah, povezanih z našo raziskovalno nalogo.

Zahvalili bi se radi tudi vsem ostalim, ki so nam pri izdelavi projektne naloge kakor koli pomagali in jih nismo posebej omenili.

HVALA

KAZALO

POVZETEK.....	II
ZAHVALA.....	III
Uvod.....	6
1 RAZISKOVALNI DEL NALOGE.....	7
1.1 Metodologija dela.....	7
1.2 Namen in cilji.....	7
1.3 Načrtovanje projektne naloge.....	8
2 KULTURNA DEDIŠČINA ČREŠNJEVCA KOT TURISTIČNI PRODUKT.....	9
2.1 Najpomembnejši kulturni spomeniki Črešnjevca.....	9
2.2 Življenje, oblačila in običaji teh krajev.....	10
3 PRANJE UMAZANEGA PERILA NA VAŠKEM PERIŠČU.....	11
3.1 Zgodovina perišča na Črešnjevcu.....	11
3.2 Pripoved o poslednjem pranju perila na starem perišču.....	12
3.3 Pripoved NAŠE BABICE (raziskava na osnovi ustnega izročila).....	13
3.4 Divji kostanj kot pralno sredstvo.....	14
3.4.1 <i>Kako pripravimo pralno sredstvo s pomočjo divjega kostanja</i>	14
3.4.2 <i>Uporaba tekočine iz divjega kostanja</i>	14
3.5 Pranje umazanega perila danes.....	15
4 OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PRODUKTA.....	16
4.1 Turistični kažipot po kulturni dediščini Črešnjevca in vožnja s starodobnikom.....	16
4.2 Izvedba praktičnih delavnic (naravna mila in detergenti).....	19
4.2.1 <i>Izdelava naravnega mila</i>	19
4.2.2 <i>Izdelava naravnega pralnega praška</i>	21
4.3 Organizacija dogodkov na vaškem perišču.....	23
5 TRŽENJE IN PROMOCIJA NAŠEGA TURISTIČNEGA PROIZVODA.....	24
5.1 Trženje in promocija.....	24
5.1.1 <i>Načini in metode trženja turističnih produktov</i>	24
5.1.2 <i>Kdo sodeluje pri trženju naših turističnih produktov</i>	24
5.2 reklamni material.....	24
6 PREDVIDENI PRIHODKI IN ODHODKI.....	25
6.1 Oblikovanje cene za turistični produkt.....	25
6.1.1 <i>Izvedbe praktičnih delavnic izdelovanja mila</i>	25
6.1.2 <i>Izvedbe praktičnih delavnic pralnega praška</i>	25
6.1.3 <i>Naravno milo različnih vonjev in oblik</i>	25

6.1.4	<i>Naravni pralni prašek</i>	26
7	ZAKLJUČEK	27
8	OSNUTEK PREDSTAVITVE TURISTIČNEGA PROIZVODA NA TURISTIČNI TRŽNICI 28	
9	PRILOGE	29
9.1	Primer turističnega panoja Črešnjevca	29
9.2	Primer vabila za praktično delavnico izdelave naravnih mil	30
9.3	Primer vabila za praktično delavnico izdelave naravnega pralnega praška	30
9.4	Primer vabila za fotografsko/literarni natečaj na vaškem perišču	31
10	VIRI IN LITERATURA	32

Kazalo slik:

Slika 1: Cerkev sv. Mihaela	9
Slika 2: Prikaz pranja perila, Slika 3: Vaško perišče – posvojen spomenik	11
Slika 4 in Slika 5: Vaško perišče na Črešnjevcu	13
Slika 6: Divji kostanj	14
Slika 7: Primerjava deklaracij na kupljenih pralnih praških	15
Slika 8: Urjenje ročnih spretnostih v izbranih starih obrteh	17
Slika 9: Vožnja s starodobnikom	18
Slika 10: Prikaz izdelave naravnih mil	20
Slika 11, Slika 12 in Slika 13: Primer etikete na naravnem milu in embalaže iz valovite lepenke	21
Slika 14: Prikaz izdelave naravnega pralnega praška	21
Slika 15 in Slika 16: Primer etikete na naravnem milu	22

<i>Tabela 1: Cenik turističnega vodenja po kulturnih znamenitostih Črešnjevca in vožnja s starodobnikom</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 2: Kaj potrebujemo za izdelavo naravnih mil</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 3: Kaj potrebujemo za izdelavo naravnega pralnega praška</i>	<i>22</i>
<i>Tabela 4: Oblikovanje cene za praktično delavnico izdelovanja naravnega mila</i>	<i>25</i>
<i>Tabela 5: Oblikovanje cene za praktično delavnico izdelovanja pralnega praška</i>	<i>25</i>
<i>Tabela 6: Oblikovanje cene za naravno milo</i>	<i>25</i>
<i>Tabela 7: Oblikovanje cene za pralni prašek</i>	<i>26</i>

UVOD

V naši raziskovalni nalogi smo se ukvarjali z dvema ključnima vprašanjema in to sta:

1. kako čim boljše predstaviti naš kraj Črešnjevec in spodbuditi obiskovalce, da nas obišejo ter
2. v kraju organizirati dogodek, ki bi bili še posebej atraktivni za mlade oz. naše vrstnike.

Opažamo namreč, da mladi danes v povprečju vse preveč časa preživijo za računalniki in po socialnih omrežjih ohranjajo stik s sovrstniki. Sicer tudi pogovorno ne sodimo »vsi v isti koš«, vendar je tudi na naši šoli nekaj takšnih primerov. Ko opazujemo sošolce, kako po pouku pred šolo ali pa potem v popoldanskem času doma na dvorišču vrtijo po rokah svoje mobilne telefone in skušajo *lajkati* oziroma *deliti všečke*, kot se to strokovno imenuje, različnim spletnim stranem, nas tiste ostale, ki nismo tako zapriseženi uporabniki mobilne tehnologije in še vedno raje kot po telefonu ohranjamo stik s svojimi vrstniki v naravi, si ne moremo kaj, da ne bi razmišljali v smeri, kako jih motivirati, da se nam pridružijo pri raziskovanju domačega kraja, saj ponuja nešteto različnih možnosti za druženje. Nekako ne moremo razumeti, da je drsenje s prstom po mobilnem ekranu med sovrstniki bolj priljubljeno kot preprost pogovor s pravim prijateljem nekje v naravnem okolju. Vendar pa včasih ni bilo tako. Po pripovedih naših staršev in starih staršev so bili otroci pred 30 ali 40 leti bolj družabni, kot smo danes mi. Družili in zbirali so se na različnih družabnih dogodkih, med katerimi je na Črešnjevcu nedvomno izstopal dogodek pranja vaškega perila, ki je bil med bolj obiskanimi in vaško perišče je bilo prepoznano kot družaben kraj, ki je povezoval vaščane. V raziskovalni nalogi smo tako želeli raziskati pomen perišča za tedanje vaščane, želeli smo spoznati, kako je potekalo pranje perila nekoč in zakaj je bil dogodek nekoč prepoznaven kot družaben dogodek. Predvsem pa smo želeli staro perišče in celoten naš kraj turistično raziskati, poiskati turistične potenciale kraja in poiskati načine, kako bi naš kraj čim boljše predstavili mladim turistom in jih prepričali, da si ga pridejo ogledat. Iskali smo torej promocijo kraja, ki bi bila zasnovana na modernejših metodah, ki bi bile zanimive predvsem za naše vrstnike. Med drugim smo razmišljali tudi, kako bi jih »spravili« izza računalnika ali telefona in jih skušali prepričati, da je pristen stik z naravo in druženje s prijatelji v Črešnjevcu boljši, bolj prijeten in predvsem bolj zdrav in zabaven. V ta namen smo razvili in izdelali tudi nekaj turističnih produktov in organizirali dogodek, povezan s starim periščem in z ostalimi atraktivnimi zanimivostmi kraja. Seveda pa pri vsem skupaj nismo pozabili na tisti tržni del oziroma z drugimi besedami »*da se nam bo naše delo na področju turistične promocije kraja v prihodnje finančno splačalo*«. V ta namen smo predstavili tudi nekaj primerov, kako bi lahko različne dogodke, povezane z dogajanjem na Črešnjevcu in s periščem v prihodnje tudi turistično tržili in si na tak način ne nazadnje zaslužili tudi nekaj denarja, ali pa vsaj izdelali nekaj izdelkov, ki bi jih lahko prodali obiskovalcem Črešnjevca.

1 RAZISKOVALNI DEL NALOGE

1.1 METODOLOGIJA DELA

Pri izdelavi raziskovalne naloge smo uporabljali naslednje raziskovalne metode:

- zbiranje različnih zamisli in idej;
- terensko delo (pogovor z bivšimi pericami, članicami turističnega društva Ajda, pogovor z našimi starimi starši, raziskovanje perišča in bližnje okolice Črešnjevca);
- izvedba praktičnih delavnic (naravnega mila in pralnega praška, priprava embalaže);
- izvedba dogodka, povezanega z vaškim periščem (literarno-fotografski natečaj) ter
- delo z literaturo in iskanje informacij na spletu.

1.2 NAMEN IN CILJI

Naša šola je že pred leti v okviru UNESCO projekta posvojila spomenik staro perišče, za katerega tudi danes dobro skrbimo. Z našo nalogo bomo pomen perišča predstavili tudi novi generaciji osnovnošolcev na Osnovni šoli dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec ter predstavili predvsem možnosti trženja nekega turističnega spomenika kraja in izdelave turističnih produktov, povezanih s turističnimi zanimivostmi kraja. Pri predmetu turistična vzgoja in v okviru projekta Popestrimo šolo, ki ga imamo na naši šoli, smo učenci in učenke zato združili svoje moči in ideje ter se odločili, da se udeležimo državnega festivala *Turizmu pomaga lastna glava*, kjer bomo kar najbolje predstavili naš kraj, turistične potenciale kraja ter predvsem možnosti in strategije trženja našega kraja. Z drugimi besedami povedano, želimo prepričati kar največje možno število turistov, da nas obišejo na Črešnjevcu in da po možnosti tudi kupijo kakšen naš turistični produkt in nam tako omogočijo manjši zaslužek. V ta namen smo se odločili, da dogajanje na vaškem perišču, ki je nekdaj veljalo za bolj obiskan in družaben kraj na Črešnjevcu, podrobneje raziščemo. Delo smo si razdelili v več faz oziroma korakov turističnega raziskovanja in nekatere naloge opravili v okviru obveznega izbirnega predmeta turistična vzgoja, nekatere naloge pa v okviru obšolskih dejavnosti na projektu Popestrimo šolo. Oba mentorja sta nas tako budno spremljala in nas usmerjala pri našem raziskovalnem delu, za kar smo jima še posebej hvaležni.

Za namen našega raziskovalnega dela smo si zadali:

- pripraviti tematski dan pranja perila na vaškem perišču na star, tradicionalni način ter tako privabiti tudi druge vrstnike in vaščane; da se nam pri dogodku pridružijo,
- poskrbeti za promocijo Črešnjevca in naše šole OŠ dr. Jožeta Pučnika;
- izvesti praktične delavnice izdelovanja mila in pralnega praška, ki bi pritegnile mlade in ki nam bi hkrati prinesle nekaj dobička ter nam ponudile možnosti za nova morebitna »zelena« delovna mesta v prihodnje;
- spodbuditi mlade k pristnemu navezovanju stikov s svojimi vrstniki brez uporabe sodobne tehnologije,
- izvedba fotografsko-literarnega natečaja;
- medgeneracijsko in medvrstniško povezovanje v domačem kraju;
- spodbujanje skrbi za čisto okolje in urejenost domačega kraja.

Za cilj raziskovalnega dela smo si zadali: spodbuditi zanimanje sovrstnikov za naravno in predvsem kulturno dediščino domačega kraja in poiskati možnost njihovega trženja v

turistične namene, s čimer bi si lahko mladi dolgoročno ustvarili tudi svoje morebitno zeleno delovno mesto.

1.3 NAČRTOVANJE PROJEKTNE NALOGE

V okviru raziskovalne naloge smo si zadali naslednje raziskovalne naloge in terminske plane, ki smo jim tekom našega raziskovanja sledili:

- raziskati kulturne spomenike Črešnjevca s poudarkom na vaškem perišču, narediti podroben opis kulturnih spomenikov ter pripraviti turistični kažipot po kulturni dediščini Črešnjevca ([september-oktober 2017](#));
- raziskati tradicionalni način pranja perila, pripraviti in izvesti delavnice izdelave naravnega mila in pralnega praška ter primerjati pranje perila nekoč in danes. Pogovoriti se o negativnih posledicah pranja perila za okolje ter pripraviti vabila za nadaljnje delavnice, ki bi se jih lahko udeležili sokrajani ([november 2017](#));
- razmišljati, kako spodbuditi in pritegniti mlade k sodelovanju pri raziskovanju in promociji domačega kraja, priprava fotografsko-literarnega natečaja na temo starega perišča ([november 2017- december 2017](#));
- organizacija prvih primerov prodaje našega turističnega proizvoda na novoletnem bazarju ([december 2017](#));
- priprava materiala in predlogov za turistično tržnico ([december 2017- januar 2018](#));
- izdelava raziskovalne naloge, priprava osnutka za turistično tržnico, priprava promocijskega materiala ([januar 2018](#));
- izdelava dekoracije za turistično tržnico ([februar, marec 2018](#));
- udeležba na turistični tržnici *Turizmu pomaga lastna glava* ([marec 2018](#)).

2 KULTURNA DEDIŠČINA ČREŠNJEVCA KOT TURISTIČNI PRODUKT

Črešnjevec leži na slemenu nad dolinama potokov Ložnica in Devina. Krajevna skupnost obsega vasi Črešnjevec, Vrhloga, Trnovec, Brezje, Pretrež, Farovec in Lokanja vas. V vseh vaseh živi 1165 prebivalcev. Ime Črešnjevec se v zgodovini prvič pojavi leta 1164 po vitezu Frideriku Črešnjevskem - (Fridericus de Kersbach). Osrednji del vasi je strjen okoli župne cerkve sv. Mihaela. Tod so najdene kamnite sekire in več rimskih žarnih gomil. V bližini je nekoč stal srednjeveški gradič Presek, o katerem pa danes, žal, ni ohranjenih sledi. Šolstvo se je na Črešnjevcu pričelo leta 1933 in je pomembno vplivalo na razvoj kraja, prebivalci pa so skrbeli za posodabljanje in dograjevanje šolske zgradbe. V šolskem letu 1999/2000 je črešnjevska šola, prva v občini Slovenska Bistrica, uvedla devetletko. Ob njej je takrat bila zgrajena tudi nova telovadnica, šolsko igrišče in vrt z igrali za najmlajše. Šolo danes obiskuje 172 otrok. Pri šoli stoji spomenik krajanom, padlim v drugi svetovni vojni.

Kulturno življenje na Črešnjevcu je pestro in ima že več kot 80-letno tradicijo, ki je vezano pretežno na kulturne spomenike na Črešnjevcu. Kulturni in lovski dom sta središči današnjega družabnega življenja. Ljudje se tu zbirajo ob različnih priložnostih in tako ohranjajo stare šege in navade. Dejaven je tudi aktiv kmečkih žena Črešnjevec, ki pripravlja izvirne jedi po starih receptih s tega območja¹.

2.1 NAJPOMEMBNEJŠI KULTURNI SPOMENIKI ČREŠNJEVCA

Župna cerkev sv. Mihaela je prvič omenjena 1252. Prvotno je bila skoraj v celoti zgrajena iz rimskih kamnov. Leta 1374 so jo gotsko prezidali in ji v 18. stol. dali baročno podobo. Prvotni ostanki so vidni le še v severni in južni steni. Cerkev je obokana in opremljena z baročnimi oltarji. Ob cerkvi so postavljeni na ogled številni rimski marmorni kamni, ki so bili vrnjeni iz Avstrije, kamor so jih Nemci med vojno odpeljali. Danes so razpostavljeni pod cerkvenim obzidjem in predstavljajo izvrstno zbirko fragmentov iz rimske dobe.

Slika 1: Cerkev sv. Mihaela

(foto: Julija Švab)

Utrdba Presek ali Stari Grad priča o življenju tod že v davni rimski dobi. Prav tako o življenju za časa Rimljanov priča okrog 40 rimskih gomil. Na hribu med Lokanjo vasjo in Črešnjevcem je v srednjem veku stala utrdba Presek, področje se danes imenuje Stari grad. Grad je propadel v vojnah med leti 1436-1446. Znana je legenda o zakladu, skritem v studencu pod Starim gradom. Ob poteh stojijo kapelice in druga znamenja, ki pričajo o preteklosti. Med letoma 1908 in 1965 je od železniške postaje Črešnjevec do Slovenske

¹ Povzeto po KUD Štefana Romiha Črešnjevec, dostopno na naslovu: <http://www.kud-cresnjevec.si/kud-cresnjevec.shtml>, (online), 11. 10. 2017.

Bistrica potekala železnica. Po njej je vozil vlak s tremi vagoni (poštni in dva potniška) imenovan "gigerl".²

2.2 ŽIVLJENJE, OBLAČILA IN OBIČAJI TEH KRAJEV

Človeku je zunanji videz že v preteklosti veliko pomenil. Z oblačili so ljudje izražali sebe, skupnost in čas v katerem živijo. Najprej so bila oblačila zelo preprosta, vendar so kmalu začela pridobivati na dekorativnem pomenu. Skozi celotno zgodovino lahko spremljamo, kako se je oblačenje spreminjalo v estetskem, funkcionalnem in simboličnem smislu.

Streha je bila prekrita s slamo, okna so bila majhna, pa tudi hlev je bil v celoti lesen. Hiše so bile majhne, eno- do dvoprostorne in v sredini je bilo odprto ognjišče, ki je ogrevalo spalnico. Ker ognjišče ni bilo zaprto, se je kadilo iz njega in soba je zato postala črna. Od tod tudi ime *črna kuhinja*. Saje so se nabirale na obokih, strop je bil narejen iz opeke. Otroci so se najraje grela na peči, saj je bil to edini vir toplote v hiši. Okrog krušne peči je bila klop, na kateri so se zbirali ob večerih. Prostori so bili temni, ker so bila okna majhna in niso pustila skozi dosti svetlobe.

Ličkanje koruze je sodilo med najpomembnejša jesenska opravila. To je bil lep kmečki običaj, ki je popestril jesenske večere. Veselili so se ga stari in mladi, saj se je večkrat spremenil v pravo veselico. Med delom so si pripovedovali šaljive zgodbe, pekel se je kostanj, kmečke žene iz društva so poskrbele za domače dobrote, ni pa manjkalo niti domačega soka in dobre vinske kapljice. Harmonikarji so z igranjem in petjem poskrbeli za dobro vzdušje.

Jedli so predvsem sezonsko hrano, ki so jo pridelali doma (jajca, mleko, zelenjava ...). Meso so jedli samo ob posebnih dogodkih, kot so koline, trgatev, žetev, ob smrti bližnjega Pozimi so jedli vloženo zelenjavo, kislo repo, kompot, suho sadje, poleti pa svežo zelenjavo in krompir.³

² Prav tam, 21. 10. 2017.

³ Prav tam, 21. 11. 2017.

3 PRANJE UMAZANEGA PERILA NA VAŠKEM PERIŠČU

Perice od daleč in od blizu so na Črešnjevsko vaško perišče in nazaj hodile peš, v rokah so nosile perilo in pripomočke. Vsaka perica je potrebovala svoje pripomočke za pranje perila. Ti so bili: lonec, škaf, ribežen in milo ki so ga same izdelale doma. Zaradi mokrega perila, ki so ga morale ožemati in dvigovati, jih je pogosto bolel hrbet in trebuh, ob mrzlih dneh jih je zelo zeblo v roke. Pranje perila so si popestrile z vaškimi čenčami in prepevanjem. Najpogosteje so prale vsaj 4 perice ali več, k perišču pa so pogosto pripeljale tudi svoje otroke, ki so se med tem časom zamotili sami. Igrali so se različne igre.

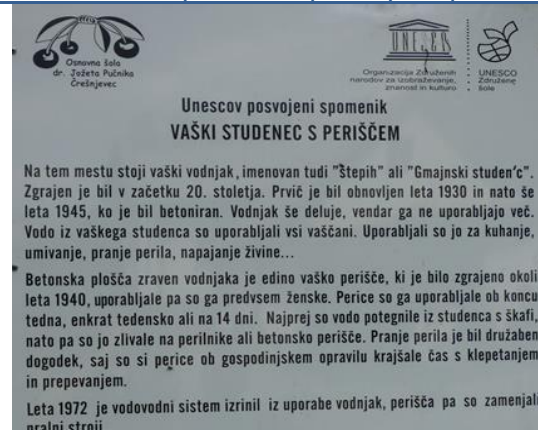
Najprej so si perilo razdelile na rjuhe, brisače in oblačila. Nato je bilo ročno pranje perila razdeljeno na tri faze. Perilo so najprej pustile nekaj ur namakati v mlačni vodi, pomešani z lugom, da se je perilo dobro zmehčalo. Vodo so si pogrele doma in jo prinesle do perišča ali pa so si pri perišču že prej zakurile in nato pogrele vodo tam. Perilo so v primeru res trdovratnih madežev predhodno kuhale, da se je umazanija izločila. Temu je sledil najtežji del, to je »izpiranje«. Perilo so začele militi tako, da so kos oblačila položile na ribežen in drgnile z milom dokler ni bilo čisto. To so ponovile večkrat, še posebej, če je imel kakšen kos oblačila madež, ki ni izginil prvič. Pomagale so si tudi s pepelom in sodo, ki so jo skozi večji škaf, v katerega so perilo potrosile, potem so to temeljito oprale. Ko je bilo perilo čisto, so ga ožele s pomočjo nekakšne ožemalne naprave, ki se je imenovala »periš«. Vsaka perica je vzela po en kos oblačila in ga začela metati po kamniti plošči in nazaj do sebe, dokler ni bilo perilo skoraj suho. Po težkem delu, ki so ga upravljale enkrat tedensko, so se odpravile domov s čistim perilom. Doma so ga obesile zunaj ali na podstrešju, da se je perilo posušilo, potem so ga zlikale.

Slika 2: Prikaz pranja perila

(foto: Katja Skubic)

Slika 3: Vaško perišče – posvojen spomenik

(foto: Aljaž Pliberšek)

3.1 ZGODOVINA PERIŠČA NA ČREŠNJEVCU

Vaško perišče stoji v središču Črešnjevca, nedaleč stran od šole. Kot pri vsakem perišču je zraven tudi vodnjak. Star je okoli 100 let in sega v globino od 4 do 5 metrov. V višino meri 1,5 metra. Včasih se je imenoval »štepih«. Nekoč so vodo dvigali s pomočjo vedra, danes pa to počnejo s črpalko. Perišče je dolgo približno 3 metre in visoko 0,5 metra. Staro je približno 70 let. Perišča že dolgo ne uporabljamo več. Uporabljali so ga tudi vaščani iz okoliških vasi. Na perišču so prale ženske, ki doma niso imele vodnjaka. Tja so hodile enkrat na teden ali

enkrat na štirinajst dni. Pri perišču so se velikokrat tudi družile, skupaj zapele in se pogovarjale. Vaško perišče so uporabljali prav vsi, kmetje so tja vozili živino za napajanje. Živine je bilo veliko, saj je ena hiša imela več kot devet krav. Ženske pa so tja hodile le prat svoje perilo. Tega je bilo precej, zato so si nekatere perilo pripeljale kar z vozom.⁴

3.2 PRIPOVED O POSLEDNJEM PRANJU PERILA NA STAREM PERIŠČU

»Bilo je leto 1964. Vedno manj kmetov je napajalo svojo živino pri vaškem studencu, saj so pred letom v skupni akciji s KS Črešnjevec skoraj vse hiše v vasi dobile vodo – vodovodno napeljavo. Toda zgodilo se je še, da je tu in tam kdo ustavil svojo čredo krav (v glavnem so imeli kmetje takrat pri nas le govedo in nekaj konj) in jim nalil polno korito "gmajske" vode. Tudi peric je bilo pri studencu vedno manj in manj. Gospodinje so si začele kupovati pralne stroje – najprej tiste, ki so bile v službah in skozi leta tudi kmečke gospodinje, ki jim je pralni stroj pomenil veliko pridobitev. Tisti, ki so prisegali na zdravo pitno vodo, ki je prihajala iz vaškega studenca, so še oklevali z napeljavo vodovoda. Med njimi sta bila tudi mož in žena, ki živita v neposredni bližini tega studenca. Oba sta bila mojstra šivanja: ona šivilja, on krojač. Cele dneve sta sedela vsak ob svojem šivalnem stroju Singerju in šivala za vaške ženske, moške in otroke. Stranke so prihajale tudi iz sosednjih vasi in iz Slovenske Bistrice. Ves dan sta bila zakopana v kupe blaga in pogosto se je zgodilo, da šivilja Binca ni imela časa za gospodinjska dela, ki so jo čakala.

Ko sem ji nekega dne v juliju 1964 prinesla blago, da mi sešije obleko, je tarnala ob pogledu na cele skladovnice razrezanega in ukrojenega blaga z besedami: »Ne vem, kdaj ti bom lahko sešila obleko. Veliko strank čaka, zunaj v škafu pa me čaka na pol oprano perilo, ki bi ga bilo potrebno izprati in obesiti.« Takoj mi je šinilo v glavo: »Jaz izperem perilo, Binca pa mi bo sešila obleko, ali vsaj na pol, tako, da bom v nekaj dneh gotovo hodila naokoli v novi obleki.« In res, odnesla sem škaf s perilom do perilnika, z močnimi zamahi zajemala vodo in jo zlivala na perilo. Izprala sem trikrat in na koncu močno ožela. Potem sem perilo lepo obesila na vrh pred hišo in do večera je bilo vse suho, moja obleka pa skoraj sešita. Naslednji dan sem jo lahko že oblekla. Ni mi bilo treba plačati za delo, zato sem ji iz hvaležnosti še večkrat priskočila na pomoč.

Ko danes razmišljam o teh dogodkih, sem prepričana, da sem bila zadnja Črešnjevecanka, ki je prala pri vaškem studencu. Potem je življenje okrog njega vse bolj in bolj ugašalo. Okolico je prerasla trava, beton je začel najedati zob časa. Ljudje (med njimi tudi šivilja Binca) so si napeljali vodovode in kupili pralne stroje, brez katerih si danes ne znamo predstavljati življenja.

Vsako poletje kdo izmed Bincinih sinov ali vnukov pokosi travo okrog opuščenega vodnjaka in to je vse. Zato je prav, da smo se odločili, da »oživimo to več kot 300 let staro zgodbo.«⁵

⁴ Povzeto po raziskovalni nalogi *Vodnjaki na Črešnjevcu*, šolski arhiv, str. 7-9, 2015.

⁵ Prav tam, str. 4-6, 2015.

Slika 4 in slika 5: Vaško perišče na Črešnjevcu

(foto: Julija Švab)

3.3 PRIPOVED NAŠE BABICE (RAZISKAVA NA OSNOVI USTNEGA IZROČILA)⁶

V besedilu bom predstavila, kako so prali perilo nekoč, ki sem ga pripravila po pogovoru še z eno izmed zadnjih peric na Črešnjevcu. Pogovarjala sem se s svojo sosedo, gospo Ido Leskovar. Povedala mi je, da je bilo ročno pranje perila zelo težko opravilo. Prale so ženske, in sicer enkrat tedensko. Najin pogovor je potekal takole:

»Kako je potekal vaš dan?«

Perice so vstale ob 5 ali 6 zjutraj. Najprej so opravile živino, potem pa po hiši poiskale vso perilo, ki je bilo potrebno pranja. Včasih so oprale tudi perilo prijatelja ali soseda. Nato so se peš odpravile proti najbližjemu perišču. Vse svoje pripomočke za pranje so morale nositi s sabo. Velikokrat so se s sosedo ali prijateljico dogovorile, da se skupaj dobijo na perišču in vsaka prinese samo par pripomočkov in si jih bodo nato izposojale. Preden so odšle so si naredile svitek iz rute in suhe trave, ki so si ga dale na glavo in nanj položile čeber z perilom, da so ga lažje nosile.

»Kako je potekalo pranje na vašem perišču?«

Na perišču je stal vodnjak iz katerega so vodo nalivale v korito. Iz korita so nato vodo prelile v škaf, v katerem so najprej namakale perilo v lugu. Nato so ga po domače rečeno "nažajfale" (namilile) z milom, ki so ga naredile same iz govejega loja. Potem so ga drgnile po "rifl mašini" ali "ribežnu" – to je bil pripomoček s katerim so odstranile še madeže, ki so ostali. Perilo so namočile v škaf, nato pa z njim udarjale ob velik kamen, da so iz njega odstranile vodo. Na koncu so perilo v paru ožele tako, da je vsaka perica prijela perilo na svoji strani in ga vrtela, da se je zvijalo in obenem ožemalo. Vlažno perilo so obesile na plot ali ograjo, ki je bila v bližini.

Med pranjem so tudi veliko prepevale. Pele so ljudske pesmi kot so: Pleničke je prala, Pastirica žgance kuha ... Ženske so včasih prale po več ur odvisno od količine perila.

»Ali še poznate kakšno pesem, ki ste jo prepevale med pranjem?«

⁶ Po ustnem izročilu: pogovarjala se je Julija Švab, 23. 10. 2017.

PLENIČKE JE PRALA

*Pleničke je prala pri mrzlem studenc,
pa pride knjej fantič korajžen ko ptič,
prav milo jo vpraša: oj ljubica ti,
zakaj imaš solzne oči*

*Zakaj me sprašuješ,
ko sam dobro znaš,
kako je en rožici v suhemu glaž'.
Če ji ne prilivaš se kmal' posuši,
zato imam solzne oči.*

*Lansk' leto so cvele mi lilije lepo
a letos so vzele od mene slovo
Zdaj sineku pojem, da lažje zaspi, zato imam solzne oči.*

3.4 DIVJI KOSTANJ KOT PRALNO SREDSTVO

Divji kostanj so nekoč uporabljali za pranje perila, pomivanje tal, posode in drugih površin. Divji kostanji namreč vsebujejo saponin *escin*, ki ga sicer najdemo tudi v jegliču, bršljanu, brezi in preslici. Saponini v kombinaciji z vodo povzročajo penjenje, emulgiranje in disperzijo, to pa je odlično za čiščenje perila⁷.

3.4.1 Kako pripravimo pralno sredstvo s pomočjo divjega kostanja

Slika 6: Divji kostani

(foto: Aljaž Pliberšek)

Za izdelavo čistilnih sredstev oziroma milnice potrebujemo plodove divjega kostanja, ki jih naberemo v bližnji okolici. Še sveže plodove čim bolj na drobno narežemo ali zdrobimo. Tako pripravljene lahko tudi posušimo in shranimo za vse leto ter jih uporabljamo, ko jih potrebujemo. Za pripravo milnice oziroma čistila potrebujemo tri narezane sveže kostanje (ali dve žlici posušenih). Nasujemo jih v steklen kozarec in prelijemo z decilitrom vroče vode. Nato pustimo čez noč, precedimo ter tekočino uporabimo za čiščenje, pranje perila ali umivanje⁸.

3.4.2 Uporaba tekočine iz divjega kostanja

Tekočino iz divjega kostanja lahko uporabimo kot pralni prašek, s katerim lahko peremo tudi močno umazano perilo. Pri pranju belega perila pa dodamo še žlico sode bikarbone. Prav

⁷ Novice; Svet 24, št. 243, letnik 5, str. 28-29.

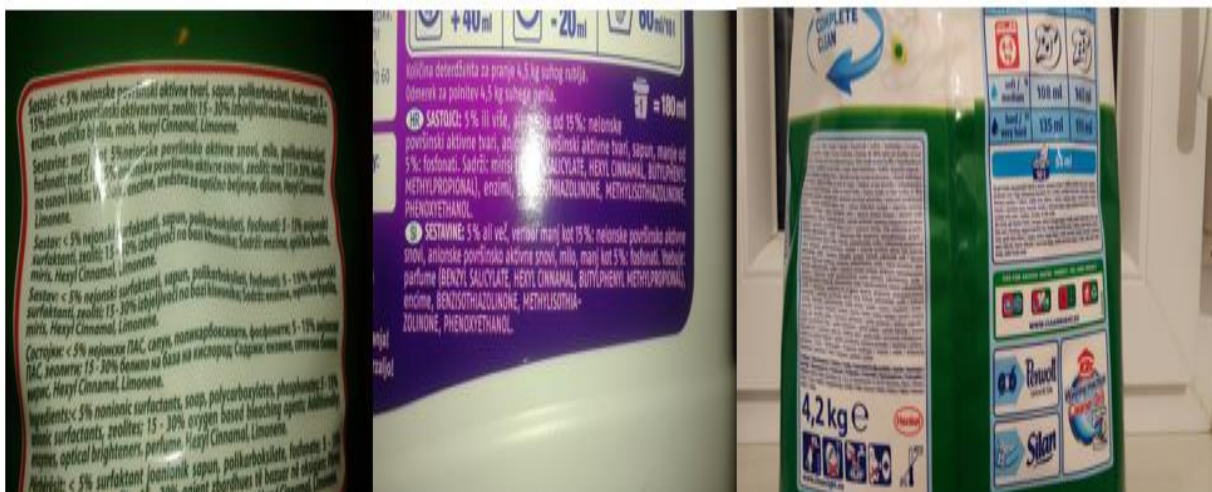
⁸ Prav tam.

tako je tekočina uporabna za pomivanje posode ter čiščenje drugih površin v gospodinjstvu. Tekočina je brez vonja.

3.5 PRANJE UMAZANEGA PERILA DANES

Danes imamo perila več kot nekoč, zato perilo peremo večkrat tedensko, ponekod celo vsak dan. Najprej perilo razvrstimo po barvah in sicer na belo, pisano in črno perilo. Razvrščamo ga tudi po materialu, iz katerega je oblačilo izdelano. Razvrščeno perilo zložimo v pralni stroj in sicer v boben in zapremo vrata pralnega stroja. Na kontrolni plošči z gumbom izberemo ustrezen program. Poleg kontrolne plošče izvlečemo predalček, v katerega damo pralni prašek in mehčalec, nato pralni stroj vklopimo. Med pranjem se perilo drgne drug ob drugega in ob stranice bobna, tako madeži po večini izginejo. Za bolj trdovratne madeže pa uporabljamo močnejša pralna sredstva in odstranjevalce madežev. Na koncu se perilo v bobnu ožame. Ko nam stroj poda signal, da je perilo ga pogosto damo v sušilni stroj ali ga obesimo na stojalo, ki ga postavimo zunaj. Predvsem je takšen način pranja hitrejši in enostaven. Lahko ga opravi tudi otrok, saj pri tem ne potrebuje nikakršne fizične aktivnosti. Predvsem pa je tovrsten način perila veliko bolj škodljiv za okolje kot tradicionalni način. V okviru raziskave smo nekaj pozornosti namenili tudi preučevanju kupljenih detergentov in pralnih praškov in ugotovili, da jih je velika večina zelo intenzivnih in zelo škodljivih okolju, prav tako pa negativno vplivajo na naše zdravje in povzročajo razne bolezni na koži.

Slika 7: Primerjava deklaracij na kupljenih pralnih praških

(foto: Ana Kropec, Hana Pahič)

4 OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA PRODUKTA

Ker smo želele v okviru raziskovalne naloge zajeti kar najbolj širok krog potencialnih obiskovalcev Črešnjevca, smo si uvodoma zadali nalogo, da bomo razvili več turističnih produktov. Torej bomo skušali poiskati za vsakega nekaj in privaditi kar se da veliko število potencialnih obiskovalcev. Odločili smo se, da bomo skušali zadovoljiti različne interese različnih starostnih skupin obiskovalcev ter tako oblikovali naslednje turistične produkte:

- turistični kažipot po kulturni dediščini Črešnjevca,
- izvedba praktičnih delavnic naravnega mila in pralnega praška,
- organizacija turističnih dogodkov na vaškem perišču,
- organizacija prodaje turističnih produktov/izdelkov na božičnem bazarju.

Naši turistični produkti, ki smo jih oblikovali z namenom turistične promocije Črešnjevca, so namenjeni naslednjim ciljnim skupinam obiskovalcev:

- vrstnikom in sovrstnikom (osnovnošolci),
- mladim (dijakom in študentom),
- vsem, ki si želijo spoznati naš kraj in doživeti različne oblike medvrstniškega in medgeneracijskega druženja,
- vsem domačinom, ki si želijo obuditi stare običaje v svojem okolju.

4.1 TURISTIČNI KAŽIPOT PO KULTURNI DEDIŠČINI ČREŠNJEVCA IN VOŽNJA S STARODOBNIKOM

V okviru raziskovalne naloge smo se najprej odpravili na teren v bližnjo okolico šole in fotografirali kulturne spomenike Črešnjevca, ki jih smo jih vključili v našo turistično tablo. Raziskovali smo tudi običaje, ki so povezovali ljudi na Črešnjevcu nekoč in ugotovili, da je večina le-teh v Črešnjevcu izumrla. Ker smo se kljub vsemu želeli preizkusiti v starih obrteh, ki so bile značilni za Črešnjavec in okolico, smo se povezali z Zavodom za kulturo Slovenska Bistrica in obiskali njihovo prireditev Podobe bistriških domačij, kjer smo se preizkusili v nekaterih tradicionalnih obrtnih opravilih. Z obiskom pa smo si nabrali tudi nekaj idej, ki smo jih kasneje vključili v našo raziskovalno nalogo. Preizkusili smo se v tkanju preje na kolovratu, v lončarstvu, rezbarstvu. Želeli smo se preizkusiti tudi v kovaštvu, vendar so nam kovaški mojstri zagotovili, da to ni žensko opravilo in da so fizično prešibke za to. Sicer s težkim srcem, vendar smo na koncu morale priznati, da so imeli prav.

Ugotovili smo, da prikazi starih običajev zanimajo tako mlade kot stare in da bi organizacijo nekaterih starih običajev lahko organizirali na starem perišču in k sodelovanju povabili turistično društvo Ajda iz Leskovca, ki ima bogato zbirko rekvizitov za razna opravila, ki so nekoč bila stalnica na Črešnjevcu.

Da pa bi bil ogled kulturnih spomenikov še nekoliko bolj atraktiven, smo se dogovorili s člani Avto-moto Classic društva Slovenska Bistrica, ki imajo v lasti lepo zbirko starih avtomobilov (*oldtajmerjev*) dogovorili, da bi nas na turistično vožnjo popeljali kar s starim avtobusom iz leta 1951, ko so se z njim delavci iz okolice Slovenske Bistrice prevažali na delo v bližnjo tovarno Impol. Avtobus je resnično vreden ogleda in vožnje in s tem smo poskrbeli za zanimanje za naš turistični proizvod tudi pri tistih najmlajših. Za tovrstno ponudbo smo tudi oblikovali okvirno ceno, ki sledi v nadaljevanju naloge.

Slika 8: Urjenje ročnih spretnosti v izbranih starih obrtéh

(foto: Ajda Kristan, Hana Pahič, Julija Švab, Nina Globovnik)

Slika 9: Vožnja s starodobnikom

(foto: Julija Švab, Nina Globovnik)

Tabela 1: Cenik turističnega vodenja po kulturnih znamenitostih Črešnjevca in vožnja s starodobnikom

Cenik turističnega vodenja (45 minut)
Otroci do 8 let - brezplačno
Otroci od 9 – 16 let – 1 eur
Odrasli – 3 eur
Upokojenci, študenti – 2 eur
Cenik vožnje s starodobnikom
Otroci do 5 let - brezplačno
Otroci od 6 – 16 let – 2 eur
Odrasli – 4 eur
Upokojenci, študenti – 3 eur

(avtor: Ana Kropec, Lučka Gregorič)

4.2 IZVEDBA PRAKTIČNIH DELAVNIC (NARAVNA MILA IN DETERGENTI)

V raziskovalni nalogi smo razmišljali, kako bi dogajanje, povezano s pranjem perila na vaškem perišču, povezali z zanimanjem mladih in ga ponovno obudile kot družaben dogodek, na katerem imajo vaščani možnost druženja. Pozanimali smo se, ali bi naše vrstnike zanimala izdelava naravnih mil in pralnih praškov, ki je hkrati tudi prijazna do okolja in naše kože in ker smo dobili pritrdilne odgovore, smo pričeli z organizacijo dveh delavnic: izdelavo naravnih mil

in naravnih pralnih praškov. Razmišljali smo, da bi take delavnice lahko ponudili kot eden izmed turističnih produktov predvsem za mlade in naše vrstnike, zato smo se lotili organizacije in raziskave različnih postopkov izdelave. V prihodnje bi bile delavnice nedvomno dobro obiskane s strani naših vrstnikov. To smo želeli preveriti, zato smo najprej organizirali poskusno delavnico. Naše delo se je hitro obrestovalo, saj so nekateri vrstniki želeli, da bi delavnice ponovili. Devetošolci so nas celo prosili, da bi delavnico izdelave mil uporabili zato, da bi si pripravili izdelke za božični bazar in si tako prislužili denar za končni izlet v Gardaland. Tako smo v decembrskem času obe delavnici za različne skupine učencev ponovili. Pripravili smo vabila za delavnice in jih razdelili našim sošolcem. Vabilo je viselo tudi na oglasni deski šole. S tem pa smo nenazadnje pripomogli tudi k varovanju okolja, saj so učenci obljubili, da bodo tega postopka naučili tudi svoje starše.

4.2.1 Izdelava naravnega mila

Prvo poskusno delavnico izdelave naravnega mila smo pripravili 2. 10. 2017 v gospodinjski učilnici naše šole. Sodelovalo je 8 učencev in oba mentorja. Delavnico smo predhodno skrbno pripravili in aktivnosti so sledile v treh korakih: priprava materiala, izdelava izdelka, izdelava embalaže in oblikovanje cene. Za izvedbo celotne delavnice smo potrebovali 45 minut. Material za izdelavo mila smo naročile v spletni trgovini *Tovarna Organica* na spletnem naslovu: <http://www.tovarnaorganika.si/>. Pred pričetkom delavnice sta Julija in Vita poskrbeli za vabila, ki so priložena v Prilogi raziskovalne naloge.

Slika 10: Prikaz izdelave naravnih mil

(foto: Aljaž Pliberšek)

Tabela 2: Kaj potrebujemo za izdelavo naravnih mil

Sestavine, ki jih potrebujemo za izdelovanje naravnega mila
kalup za vlivanje
baza za vlivanje mila (belo in prozorno)
eterično olje (dišave)
etanol/alkohol proti mehurčkom
dodatki (po želji): cimet, rdeča paprika, kava v zrnju, semena-bučna ali sončnična, kurkuma, cvetovi sivke, čebelji vosek
Oprema, ki jo potrebujemo za izdelovanje naravnega mila
kuhalnik
posodi za vodno kopel
kuhalnica za mešanje
zaščitna oblačila (predpasnik)

(avtor: Ana Kropec, Lučka Gregorič)

Postopek⁹:

1. Milno bazo za vlivanje narežemo na majhne kocke ter jo v posodi na štedilniku na majhni temperaturi stopimo ob stalnem mešanju.
2. Ko je milo stopljeno dodamo svojo dišavo (eterično olje) in po želji dodatke.
3. Zmes še enkrat premešamo in nalijemo v pripravljene modelčke in poškopimo z etanolom.
4. Ko se milo strdi in ohladi, ga nežno odstranimo iz modelov.

KO SE JE MILO STRDILO, ŠE NI BILO KONEC NAŠEGA DELA ☺

Pogovarjali smo se, kako lahko izdelan produkt (milo) ponudimo kot turistični spominek/izdelek za trg. Najprej smo pripravili predloge embalaže izdelka in etiket, ki smo jih naredili s pomočjo računalniškega programa Slikar. Skupaj smo se nato odločili za najbolj primerno. Na etiketo smo napisali potrebne podatke, ki jih mora vsebovati vsak izdelek in so

⁹ Povzeto po spletni strani Milnica, dostopno na naslovu: <https://www.milnica.si/domace-milo-kako-izdelati-naravno-milo/>, (online), 18. 11. 2017.

opredeljeni kot sestavni del deklaracije. Ker gre za naraven proizvod smo temu primerno izbirali barve, torej v odtenkih zelene (rastline), rjave (zemlja) in modre (voda), prav tako smo za embalažo izbrali naravni material, to je valovito lepenko. V sklepnem delu smo pripravili tudi predloge cene izdelka, ki pa je predstavljen v nadaljevanju raziskovalne naloge. Takšen turistični produkt smo vključili tudi v turistično tržnico v okviru festivala Turizmu pomaga lastna glava.

Slika 11, Slika 12 in Slika 13: Primer etikete na naravnem milu in embalaže iz valovite lepenke

(foto: Aljaž Pliberšek)

4.2.2 Izdelava naravnega pralnega praška

Delavnico izdelave naravnega mila smo pripravili 9. 10. 2017 v gospodinjski učilnici. Sodelovalo je 9 učencev in oba mentorja. Delavnico smo predhodno skrbno pripravili in aktivnosti so sledile v treh korakih: priprava materiala, izdelava izdelka, izdelava embalaže in oblikovanje cene. Za izvedbo celotne delavnice smo potrebovali 45 minut.

Slika 14: Prikaz izdelave naravnega pralnega praška

(foto: Aljaž Pliberšek)

Tabela 3: Kaj potrebujemo za izdelavo naravnega pralnega praška

Sestavine, ki jih potrebujemo za izdelovanje naravnega pralnega praška
1 marseillsko milo, 100 g
3 litre vode
1 žlica sode bikarbone oz. pralne sode
posoda za shranjevanje pralnega praška (embalaža)
10 kapljic dišečega eteričnega olja
1 žlica kisa za vlaganje
Oprema, ki jo potrebujemo za izdelovanje naravnega pralnega praška
kuhalnik
posoda 4 l
kuhalnica za mešanje
zaščitna oblačila (predpasnik)

(avtor: Ana Kropec, Lučka Gregorič)

Postopek¹⁰:

1. Milo naribamo čim bolj na drobno.
2. Zavremo 3 litre vode, odstavimo, dodamo naribano milo in mešamo toliko časa, da se milo raztopi.
3. Dodamo 1 žlico sode bikarbone.
4. Za odišavljenje dodamo 10 kapljic eteričnega olja.
5. Za mehčanje dodamo 1 žlico jedilnega kisa.
6. Zmes (prašek) še topel vlijemo v plastično posodo do $\frac{3}{4}$.

S TEM ŠE NI BILO KONEC NAŠEGA DELA ☺

Raziskali smo tudi posledice uporabe umetnih detergentov na okolje. Ugotovili smo, da uporaba teh detergentov močno onesnažuje okolje, prav tako je neprimerna za našo kožo. Takšen turistični produkt smo vključili tudi v turistično tržnico v okviru festivala Turizmu pomaga lastna glava.

Slika 15 in Slika 16: Primer etikete na naravnem milu

(foto: Aljaž Pliberšek)

¹⁰ Povzeto po spletni strani Mična, dostopno na naslovu: <http://micna.slovenskenovice.si/uzivanje-doma/naredi-sama-ucinkovit-pralni-prasek/>, (online), 23. 11. 2017.

4.3 ORGANIZACIJA DOGODKOV NA VAŠKEM PERIŠČU

Da bi pritegnili svoje vrstnike na perišče ter jih navdušili nad zgodovinskim dogajanjem na tem območju, smo v začetku decembra organizirali fotografski in literarni natečaj z naslovom **Na vaškem perišču** ter tako svoje vrstnike spodbudili, da so se odpravili tja in napisali pesem ali posneli kakšno fotografijo. Pripravili smo vabilo za sodelovanje na natečaju (*Priloga*) z navodili za sodelovanje na natečaju ter za promocijo natečaja uporabili oglasno desko na spletni strani naše šole, plakat na vhodnih vratih šole in spletno stran, na kateri smo objavili natečaj.

Na natečaj se je odzvalo kar nekaj sošolcev in vrstnikov. S tem nam je uspelo, da smo vzbudili njihovo zanimanje ali da smo jih vsaj malo odtrgali od računalnika, kar je bil eden izmed ciljev te raziskovalne naloge. Všeč jim je bilo, da so za potrebe natečaja lahko uporabljali svoje mobilne telefone tudi v času pouka, tako da smo združili dobro in koristno. V nadaljevanju predstavljamo zmagovalko natečaja:

NA PERIŠČU

(Nuša Krošelj, 6. a, 11 let)

*Ne dolgo let nazaj,
to je bil poseben kraj,
kjer so se perice zbrale
in svoje perilo prale.*

*V mrzli vodi in brez luči,
da razbolene so bile njihove dlani,
sklanjale so se nad perilo
in uporabljale domače milo.*

*Ko svoje delo so končale,
so vso perilo v škapec dale.
In mahnile so jo domov,
kjer čakal jih je trop sinov.*

*Mehko, čisto in dišeče,
je bilo perilo iz vreče,
a po kakšnem tednu dni,
čisto vse se spremeni.*

Slika 17: Zmagovalna fotografija natečaja

(foto: Liza Novak, 8. a)

5 TRŽENJE IN PROMOCIJA NAŠEGA TURISTIČNEGA PROIZVODA

5.1 TRŽENJE IN PROMOCIJA

V raziskovalni nalogi smo velik poudarek dali tudi trženju naših turističnih produktov, kjer smo si prizadevali naše produkte tudi prodati in nekaj zaslužiti. To je bil hkrati tudi cilj našega dela. Ugotovili smo, da je trženje ali marketing povezovanje proizvajalca, izdelka ali storitve z odjemalcem, pri čemer je cilj, da pridobimo stalne in zveste kupce. Zato so zelo pomembne tudi poprodajne aktivnosti, med katere nedvomno sodi tudi dobra promocija izdelka.

Glavni namen dobrega trženja je:

- pridobiti kupce,
- vzbujati kulturo,
- zaslužiti.

Glavna pravila dobre strategije trženja so:

- do kupcev moramo biti prijazni (znati delati z njimi, jim kaj razložiti ...),
- primerne (realne) cene,
- zanimivo dogajanje/zanimiva zgodba izdelka,
- izdelek mora biti lepo oblikovan.¹¹

5.1.1 Načini in metode trženja turističnih produktov

Trženje naših turističnih izdelkov je potekalo oz. še poteka:

- preko socialnih omrežji: objavimo in promoviramo izdelke, ki smo jih izdelali v okviru raziskovalne naloge na šoli,
- preko oglasne deske na šoli: promoviramo organizacijo dogodkov: Fotografsko/literarni natečaj *Na vaškem perišču*,
- preko spletne strani šole: promoviramo raziskovalno nalogo in udeležbo na festivalu Turizmu pomaga lastna glava.

5.1.2 Kdo sodeluje pri trženju naših turističnih produktov

- Učenci v okviru predmeta turistična vzgoja in projekta Popestrimo šolo pripravimo vabila za delavnico in dogodek, pripravimo oglas za spletna omrežja, izdelamo strategijo trženja in oblikujemo primerno ceno posameznih izdelkov,
- Člani turističnega društva Ajda pomagajo pri zbiranju ustnih virov in posodijo pripomočke za pranje perila,
- Člani Avto-moto Classic društva Slovenska Bistrica sodelujejo pri vožnji s starodobnikom.

5.2 REKLAMNI MATERIAL

- Vabilo na delavnice: Julija Švab in Vita Vinter,
- Vabilo za fotografsko/literarni natečaj, Nina Globovnik, Aljaž Pliberšek.
- Turistični prospekt: zasnova in izdelava: Julija Švab, Kaja Vinter

¹¹ Povzeto po: TRŽENJE, dostopno na naslovu:

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vs/Gradiva_ESS/Impletum/IMPLETUM_96EKONOMIST_Trzenje_Makovec.pdf, (online), 11. 10. 2017.

6 PREDVIDENI PRIHODKI IN ODHODKI

6.1 OBLIKOVANJE CENE ZA TURISTIČNI PRODUKT

6.1.1 Izvedbe praktičnih delavnic izdelovanja mila

Končni produkt: Udeleženci delavnice pridobijo znanje o pomenu uporabe naravnih mil, o pravilni negi in varovanju kože ter o škodljivih vplivih na uporabo umetnih detergentov, kjer so dodana razna barvila in umetne dišave. Poleg samega znanja prejmejo tudi štiri kose naravnega mila (1 kos mila je 80 g). Dva v dekorativni embalaži, dva pa brez embalaže.

Tabela 4: Oblikovanje cene za praktično delavnico izdelovanja naravnega mila

Oblikovanje cene za udeležbo na praktični delavnici izdelovanja naravnega mila	
Stroški materiala in opreme za 30 kosov mila (1 kos je 80 g)	35 eur
Stroški embalaže in etikete za 30 mil	15 eur
Stroški elektrike, vode in izvedbe delavnice	10 eur
Cena za udeležbo na delavnici	10 eur

(avtor: Ana Kropec, Lučka Gregorič)

6.1.2 Izvedbe praktičnih delavnic pralnega praška

Končni produkt: Udeleženci delavnice pridobijo znanje o pomenu uporabe naravnih pralnih praškov, o pravilni negi in varovanju perila ter o škodljivih vplivih na uporabo umetnih detergentov za okolje. Poleg samega znanja prejmejo tudi dve posodi naravnega pralnega praška (1 posoda je 400 g). Ena posodo prejmejo v dekorativni embalaži, eno pa v navadni embalaži.

Tabela 5: Oblikovanje cene za praktično delavnico izdelovanja pralnega praška

Oblikovanje cene za udeležbo na praktični delavnici izdelovanja naravnega pralnega praška	
Stroški materiala in opreme za 4 posode naravnega mila (1 posoda je 400 g)	10 eur
Stroški embalaže in etikete za štiri posode	5 eur
Stroški elektrike, vode in izvedbe delavnice	10 eur
Cena za udeležbo na delavnici	7 eur

(avtor: Ana Kropec, Lučka Gregorič)

6.1.3 Naravno milo različnih vonjev in oblik

Končni produkt: Naravno milo (1 kos je 80 g) v dekorativni embalaži

Tabela 6: Oblikovanje cene za naravno milo

Oblikovanje cene za naravno milo	
Stroški materiala in opreme za 30 kosov mila (1 kos je 80 g)	35 eur
Stroški embalaže in etikete za 30 mil	15 eur
Stroški elektrike, vode in izvedbe delavnice	10 eur
Cena izdelka	2.50 eur

(avtor: Ana Kropec, Lučka Gregorič)

6.1.4 Naravni pralni prašek

Končni produkt: Naravni pralni prašek (1 posoda je 400 g)

Tabela 7: Oblikovanje cene za pralni prašek

Oblikovanje cene za naravni pralni prašek	
Stroški materiala in opreme za 4 posode naravnega mila (1 posoda je 400 g)	10 eur
Stroški embalaže in etikete za štiri posode	5 eur
Stroški elektrike, vode in izvedbe delavnice	10 eur
Cena izdelka	5 eur

(avtor: Ana Kropec, Lučka Gregorič)

7 ZAKLJUČEK

Ob izdelavi raziskovalne naloge smo ugotovili, da ima Črešnjevec bogato naravno in tudi kulturno dediščino, ki smo jo vključili v naš turistični produkt. Največji poudarek smo namenili staremu perišču in dogodkom, povezanim z njim. Da bi v naš kraj pritegnili čim več naših vrstnikov, smo se odločili, da naši ponudbi dodamo nekaj novega, inovativnega in predvsem nekaj, kar bi pritegnilo čim širši krog obiskovalcev. Tako smo vključili ogled kulturne dediščine Črešnjevca in vožnjo s starodobnikom, natančneje z avtobusom iz leta 1951, ki je v notranjosti popolnoma obnovljen. Sedeži so iz rdečega žameta, razporejeni tako, da je med vsako drugo vrsto dodana klubska mizica. Takšnega avtobusa že dolgo ni več mogoče videti na naših cestah in s tega vidika se nam naša ponudba, ki vključuje ogled Črešnjevca z omenjenim vozilom, prava atrakcija.

Poleg tega smo želeli, da bi se naši obiskovalci naučili nekaj novega in uporabnega. Zato smo organizirali praktične delavnice izdelave naravnih mil in pralnih praškov. Poleg skrbi za okolje smo tako želeli pritegniti vrstnike, da bi se družili med seboj in svoje znanje nato prenesli tudi na svoje starše, da bi uporabljali pralna sredstva, kot so jih nekoč na starem perišču.

V zadnjem delu raziskovalne naloge pa smo poudarek namenili organizaciji dogodka, povezanega z dogajanjem na starem perišču oziroma organizaciji dogodka na starem perišču. Želeli smo, da mladi razmišljajo o pomenu starega perišča, o preteklih dogodkih na starem perišču in predvsem, da se sprehodijo do perišča ter nato ustvarjajo v poljubnih tehnikah. Zato smo izvedli fotografsko-literarni natečaj in izbrali najboljšo pesem in najboljšo fotografijo perišča.

Menimo, da smo z raziskovalno nalogo in z razvitimi turističnimi produkti pomembno pripomogli k promociji našega kraja in šole predvsem pa dokazali, da mladi znamo ceniti naravne in kulturne vrednote kraja, v katerem živimo. Veseli nas, da smo naleteli na zelo pozitiven odziv vrstnikov na naši šoli in mislimo, da bi se za omenjene aktivnosti zanimali tudi vrstniki drugih šol. Ugotovili smo, da bi določene aktivnosti lahko tržno usmerili in si tako prisrbeli del finančnih sredstev, ki bi jih lahko uporabili pri šolskih in obšolskih aktivnostih.

8 OSNUTEK PREDSTAVITVE TURISTIČNEGA PROIZVODA NA TURISTIČNI TRŽNICI

V okviru raziskovalne naloge smo ob zaključku raziskovalnega dela razmišljali, kako bomo naše delo predstavili na festivalu Turizmu pomaga lastna glava in kako bo izgledala naša tržnica. Razdelili smo se v skupine in vsaka skupina je bila zadolžena za določen del priprave osnutka tržnice oz. scenarija, ki se bo odvijal na turistični tržnici. Odločili smo se, da bomo prikazali star način pranja perila na perišču ter predstavili, kako na naraven način izdelamo mila in pralne praške. Poleg tega bomo stojnico opremili z izdelanimi turističnimi produkti, ki jih bomo ponujali obiskovalcem. Ob turističnem panoju bomo predstavili kulturne znamenitosti Črešnjevca. Izpostavili bomo zmagovalca/ko fotografsko-literarnega natečaja in izdelan 3D propekt razvitih turističnih produktov. Napis naše šole bomo napisali na izbrano perilo ter ga obesili na vrvico, da bo zgled podoben kot pri obešenem perilu. Na tak način so namreč oprano perilo sušili nekoč. Na stojnici bomo tudi predvajali fotografije posameznih aktivnosti, ki smo jih opravljali v okviru nastajanja naše raziskovalne naloge.

1. Skupina: **DEKORACIJA TURISTIČNE TRŽNICE** (Ana Kropec, Ana Ternik, Lučka Gregorič, Scharon Raščan): Učenke priskrbijo 2 velika bela prta, vrvico za obešanje perila, ščipalke, bombažne plenice, naravna mila in detergent, ki smo ga izdelali pri praktičnih delavnicah. Napis Osnovna šola dr. Jožeta Pučnika Črešnjevec bodo napisale na bombažne plenice, ki bodo visele na vrvici med lesenima stebroma stojnice.
2. Skupina: **SCENARIJ ZA ODIGRAN SKEČ PRANJA PERILA NA VAŠKEM PERIŠČU** (Julija Švab, Vita Vinter): Učenki bosta oblečeni v stara tradicionalna oblačila, peli bosta pesem Peričice in prikazali, kako so perice včasih prale perilo na vaškem perišču. Zadolženi bosta, da si priskrbita naslednja oblačila in pripomočke:
 - narodna noša (ruta, cokli, predpasnik) in
 - opremo (leseni škaf, perilo, milo, ribežn, sirkovo krtačo, velik kamen ipd.).
3. Skupina: **FILM O IZDELAVI TURISTIČNIH PRODUKTOV** (Aljaž Pliberšek): Učenec je zadolžen za fotografiranje pri določenih aktivnostih, ki se dogajajo v okviru raziskovalne naloge in za montažo kratkega filma o našem delu. Priskrbi pripomočke za turistično tržnico (računalnik in zvočnik).
4. Skupina: **PREDSTAVITEV NAŠEGA DELA** (Hana Pahič, Ajda Kristan): Učenki bosta zadolženi za predstavitev našega dela na turistični tržnici. Skrbeli bosta, da bomo vzeli vse rekvizite in pripravljen material za turistično tržnico (mila, pralni prašek, brošure, turistično tablo, ipd.).

9.2 PRIMER VABILA ZA PRAKTIČNO DELAVNICO IZDELAVE NARAVNIH MIL

Učenci turistične vzgoje in projekta Popestrimo šolo vabimo na:

USTVARJALNO DELAVNICO

IZDELAVE NARAVNIH MIL

KJE?
- V GOSPODINJSKI UČILNICI OŠ DR. JOŽETA PUČNIKA ČREŠNJEVEC

KDAJ?
- 2.10.2017
- OD 12:40 DO 13:25

VABLJENI!

(Julija Švab, Vita Vinter)

9.3 PRIMER VABILA ZA PRAKTIČNO DELAVNICO IZDELAVE NARAVNEGA PRALNEGA PRAŠKA

Učenci turistične vzgoje in projekta Popestrimo šolo vabimo na:

USTVARJALNO DELAVNICO

IZDELAVA NARAVNIH DETERGENTOV

PRALNI ♥ DETERGENT

KJE?
- V GOSPODINJSKI UČILNICI OŠ DR. JOŽETA PUČNIKA ČREŠNJEVEC

KDAJ?
- 9.10.2017
- OD 12:40 DO 13:25

VABLJENI!

(Julija Švab, Vita Vinter)

9.4 PRIMER VABILA ZA FOTOGRAFSKO/LITERARNI NATEČAJ NA VAŠKEM PERIŠČU

REPUBLICA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Comenius Šola
dr. Jolite Pušične
Črešnjevec

Organizacija Zdravnih
inženirjev in strokovnjakov
na področju kulture

UNESCO
Slovenija

ZDRAVA SOLA

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Evid. št.: 60309-97/2017-POŠ
Datum: 1. 12. 2017

VABILO K SODELOVANJU NA FOTOGRAFSKO/ LITERARNEM NATEČAJU: Na vaškem perišču

Dragi učenci!

Učenci in učenke izbirnega predmeta Turistična vzgoja in učenci projekta Popestrimo šolo vas vabimo k sodelovanju na **fotografsko/literarnem natečaju** z naslovom **Na vaškem perišču**, s katerim želimo:

- raziskati in zbrati dogajanje na vaškem perišču,
- obuditi pomen kulturnega spomenika za naš kraj in
- prikazati primer dobre prakse promoviranja kulturnega spomenika v turistične namene.

Želimo, da bi avtorji izdelkov razmišljali o pomenu kulturne dediščine našega kraja in predvsem o možnostih promocije vaškega perišča v turistične namene. Vsak avtor lahko sodeluje z največ tremi izdelki!

REPUBLICA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Comenius Šola
dr. Jolite Pušične
Črešnjevec

Organizacija Zdravnih
inženirjev in strokovnjakov
na področju kulture

UNESCO
Slovenija

ZDRAVA SOLA

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

KAKO?

FOTOGRAFSKI NATEČAJ:
Učenci od **6. do 9. razreda** naj fotografirajo vaško perišče in razmislijo o dogajanju na njem. Fotografirajo v **črno-beli ali barvni tehniki**. Fotografije naj bodo čim bolj naravne in spontane. Avtor fotografije naj razmišlja, kako bi fotografijo uporabil **kot promocijski material kraja**. Fotografije pošljite v digitalni obliki v polni resoluciji na naslov: nina.globovnik@gmail.com do vključno **14. 1. 2018**. Fotografijo opremite z **imenom, priimkom in razredom avtorja**.

LITERARNI NATEČAJ:
Učenci od 1. do 9. razreda naj napišejo poljubno literarno delo na temo vaškega perišča in dogajanju na njem. Literarni izdelki so lahko v prozi (kratka zgodba, anekdota, spis) ali poeziji (pesem). Avtorji izdelka naj razmišljajo, kako bi lahko izdelek uporabili **kot promocijski material kraja**. Izdelke pošljite v **pdf** obliki na naslov: nina.globovnik@gmail.com ali oddate rokopis na listu osebno mentorjema (N. Globovnik, I. Keber) do vključno **31. 1. 2018**.
Izdelek opremite z:

- naslovom dela,
- imenom, priimkom avtorja,
- starostjo avtorja in razredom.

Vabljeni k sodelovanju!

Učenci in učenke obveznega izbirnega predmeta Turistična vzgoja (mentor Igor Keber) in učenci projekta Popestrimo šolo (mentorica Nina Globovnik).

10 VIRI IN LITERATURA

Pisni viri:

Novice; Svet 24, št. 243, letnik 5, str. 28-29.

Vodnjaki na Črešnjevcu, Raziskovalna naloga, šolski arhiv, 2015.

Elektronski viri:

KUD Štefana Romiha Črešnjevec: <http://www.kud-cresnjevec.si/kud-cresnjevec.shtml>,

Mična: <http://micna.slovenskenovice.si/uzivanje-doma/naredi-sama-ucinkovit-pralni-prasek/>,

Milnica: <https://www.milnica.si/domace-milo-kako-izdelati-naravno-milo/>,

Trženje: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vs/Gradiva_ESS/Impletum/IMPLETUM_96EKONOMIST_Trzenje_Makovec.pdf,

Ustni viri:

Ida Leskovar, pogovarjala se je Julija Švab.